AUTOR:	Mgr. Hana Strádalová	ZNAČKA:	VY_32_INOVACE_12_0SZ_08
OBOR STUDIA:	Gastronomie Služby cestovního ruchu Management v gastronomii	ROČNÍK:	1., 2., 3.
PŘEDMĚT:	Společenskovědní základ Komunikace ve službách Společenskovědní seminář	VYTVOŘENO:	březen 2014
TEMATICKÝ OKRUH:	Vybrané otázky z teoretické a aplikované psychologie		
NÁZEV:	**Psychické procesy I – Nižší poznávací procesy**		
ANOTACE, METODICKÝ POKYN:	Výukový materiál je vytvořen pro žáky 1. a 2. ročníku oboru Služby cestovního ruchu a Gastronomie pro předmět Komunikace ve službách, lze jej také využít v Základech společenských věd v 1. ročníku pro již uvedené obory a ve Společenskovědním semináři oboru Management v gastronomii. Soubor obsahuje výkladový materiál k tématu **Psychické procesy I – Nižší poznávací procesy**, který je zpřístupněn žákům formou e learningu. Žák se seznámí s pojmy počitky, vjemy a jejich roli v procesu poznávání skutečnosti. Žák se pod svým uživatelským jménem a heslem přihlásí do výukového prostředí http:/moodle.ssss.cz. Pod názvem příslušného předmětu a tematického okruhu vyhledá nabídku kurzů. Zadaný kurz obsahuje výkladový materiál, jež má žák prostudovat. Obsah a jednoduché zpracování náročného tématu odpovídá možnostem a předpokladům žáků. Kurz obsahuje také krátký kontrolní test, který prověří, zda žák výukový materiál prostudoval. Kurz (výukový materiál a kontrolní test) nenahrazuje v plné míře prezenční výuku a zjišťování vědomostí a znalostí. Spuštění testu řídí vyučující. Ten nastaví pravidla, za kterých je možné test absolvovat (prostředí, čas, četnost opakování, hodnocení).		
ODKAZY A CITACE:	BEDRNOVÁ, Eva; PAUKNEROVÁ, Daniela. *Psychologie prodeje pro střední odborná učiliště*. Praha: FORTUNA, 1995, ISBN 80-7168-195-4. BENDL, Stanislav. *Maturita ze společenských věd*. Olomouc: Nakladatelství Ivan Skřivan ml., 1997, ISBN 80-902261-1-6. HELUS, Zdeněk. *Psychologie pro SŠ*. Praha: FORTUNA, 1995, ISBN 80-7168-245-4. JIM87. *wikimedia commons* [online]. [cit. 11.3.2014]. Dostupný na WWW: http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Ley_figura_fondo.gif http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Necker-wuerfelrp.png – Released under the GNU Free Documentation License. TOMRUEN. *wikimedia commons* [online]. [cit. 11.3.2014]. Dostupný na WWW: http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Isohedral_tiling_p4-51c.png http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Color_icon_warm.svg?uselang=cs volně dostupné dílo OLIVER HARRISON. *wikimedia commons* [online]. [cit. 11.3.2014]. Dostupný na WWW: http://commons.wikimedia.org/wiki/File:ART_WARM_COOL_COLOR.png?uselang=cs KIBERT. *wikimedia commons* [online]. [cit. 11.3.2014]. Dostupný na WWW: http://commons.wikimedia.org/wiki/File:BabelBlau.png http://commons.wikimedia.org/wiki/File:2x2latinsquare.png		

Psychické procesy I – Nižší poznávací procesy

Jsou funkcí mozku a mají své nervové mechanismy. Jsou propojeny v jeden celek a nemohou existovat samostatně. Jsou spjaty s okolním prostředím a jsou nezbytně nutné u všech činností. Díky nim získáváme podněty z okolí a potřebné informace k rozhodování.

Současně probíhají tyto procesy: poznávací, citové, paměťové, motivační, volní.

Poznávací procesy

Základem našeho poznávání je vnímání, ostatní psychické procesy pak zpracovávají údaje získané vnímáním.

Vnímání je proces, kdy předměty a jevy působí na naše smyslové orgány, je to veškerý příjem informací o předmětu, které přijímáme prostřednictvím smyslových orgánů.

Rozlišujeme následující poznávací procesy (řazeno od nejjednoduššího k nejsložitějšímu):

- *počitky,*
- *vjemy,*
- *představy a fantazie,*
- *myšlení,*
- *řeč.*

} nižší

} vyšší

Počitek: je obraz jednotlivého znaku vnímaného předmětu (např. červená barva jablka nebo vůně jablka nebo chuť jablka, …).

Vjem: obraz předmětu jako celku (celé jablko), jednotlivé počitky dáváme do souvislostí.
Orgán, kterým vnímáme, označujeme jako ***analyzátor***. Je tvořen *receptorem, nervovým vláknem a centrem v mozkové kůře*, tzv. korovým zakončením, kde se podnět transformuje do subjektivní podoby.

Schopnost nervového vlákna reagovat na podněty se nazývá ***čivost*** (citlivost) ***smyslových orgánů.*** Aby mohl počitek vzniknout, musí mít podnět určitou intenzitu. Existují lidé, u kterých vznikají počitky již při velmi slabých podnětech (mají dolní práh čivosti). Mnohdy to souvisí s činností, kterou vykonávají. Např. v továrně na textil lidé rozeznají 30 - 40 barevných odstínů nití, někdo jen 3 – 4. Tomuto jevu se říká smyslová citlivost. Týká se ochutnávačů, automechaniků, malířů. Stářím, únavou, hladověním a nevyspáním se čivost příslušného analyzátoru snižuje.

Smyslová adaptace: existují rozdíly nejen mezi jednotlivci, ale i u téhož člověka při změně podnětů, nebo při jejich delším působení. Např. přechod z osvětlené do tmavé místnosti, z procházky do místnosti se zkaženým vzduchem. Při působení několika podnětů se uplatňuje zákon kontrastu (po sladkém pokrmu je kyselý pokrm ještě kyselejší, studená ruka v teplé vodě – voda nám připadá horká).

Některé krátkodobé zrakové či sluchové podněty můžou být pod hranicí našeho rozlišení a označujeme je pak jako ***podprahové.*** Podprahové vjemy (např. rychle se střídající obrázky

a zvuky) si nejsme schopni v momentu jejich působení uvědomit. Proti přesycení podněty se vnímání brání svou ***výběrovostí*** – nevnímáme vše, co aktuálně působí na naše smysly.

Základní druhy počitků:

- *zrakové,*
- *sluchové,*
- *čichové,*
- *chuťové* (určují chuťové bradavky na jazyku a v ústní dutině; sladkost zachycuje špička jazyka, kyselost okraj, hořkost kořen, slanost sliznice ústní dutiny; zbytky jídla mezi bradavkami způsobují doznívání chuťového vjemu, je proto třeba volit pořadí jídel; při přijímání potravy se projevuje závislost chuťového vnímání s vjemem čichovým),
- *tělové* (dotyk, vnímání tepla a chladu, vnímání bolesti a polohy těla).

- **Zkomolené vnímání**

Při vnímání je možná odlišnost mezi skutečností a vzniklým vjemem. Nepřesné a zkreslené vjemy, které se projevují u většiny lidí, nazýváme klamy. Ty můžeme v praxi užít k navození různých efektů, např. při úpravě interiérů, v odívání, kosmetice, kdy můžeme vylepšit nepříznivou situaci.

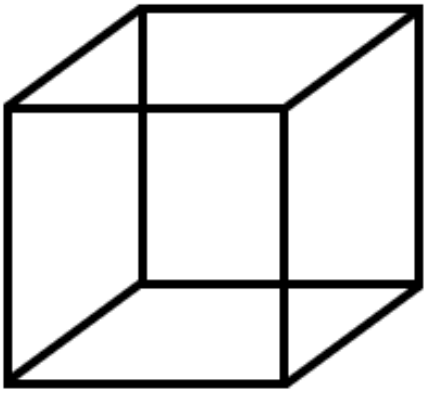

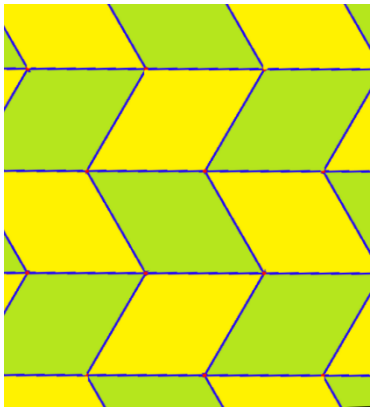

- **Psychologický účinek barev**

Červená, oranžová a žlutá (barvy teplé) *zvyšují činnost vegetativního nervstva*, což se projevuje zvýšením krevního tlaku, zrychleným dýcháním. Vytváří dojem tepla. Syté teplé barvy zmenšuji prostorový vjem.
Modrá a zelená (studené barvy) *snižují činnost vegetativního nervstva*. Zklidňují, pomáhají soustředit se, zajišťují emoční stabilitu, vzbuzují dojem chladu. Vybledlé a nevýrazné studené barvy zvětšují celkový vjem prostoru.

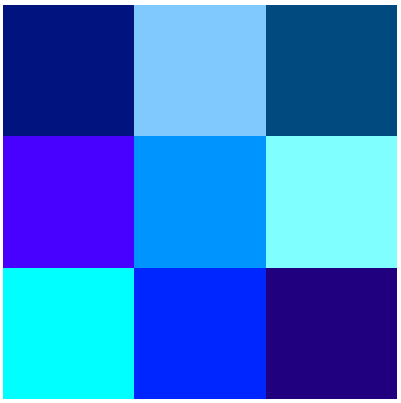

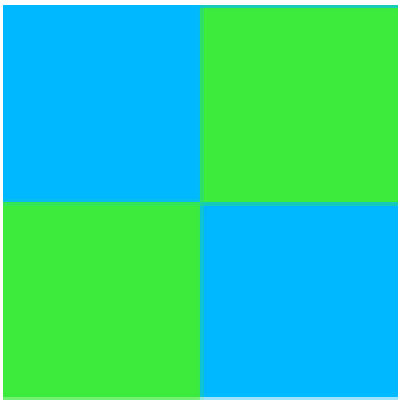

Úloha 1
Správně
Bodů 1 / 1
Úloha s vlaječkou
Upravit úlohu

Schopnost nervového vlákna reagovat na podněty se nazývá .....smyslových orgánů (doplňte chybějící slovo).

Odpověď: čivost

Úloha 2
Správně
Bodů 1 / 1
Úloha s vlaječkou
Upravit úlohu

Analyzátor vnímání je tvořen receptorem, nervovým vláknem a korovým zakončením.

Vyberte jednu z nabízených možností:

- (●) Pravda ✓
- ( ) Nepravda

Úloha 3
Správně
Bodů 1 / 1
Úloha s vlaječkou
Upravit úlohu

Mezi nižší poznávací procesy nepatří:

Vyberte jednu z nabízených možností:

- (●) a. prožitky ✓
- ( ) b. počitky
- ( ) c. vjemy

Úloha 4
Správně
Bodů 1 / 1
Úloha s vlaječkou
Upravit úlohu

Vnímáme všechno, co aktuálně působí na naše smysly.

Vyberte jednu z nabízených možností:

- ( ) Pravda
- (●) Nepravda ✓

Úloha 5
Správně
Bodů 1 / 1
Úloha s vlaječkou
Upravit úlohu

Rozlišujeme základní druhy počitků: zrakové, sluchové, čichové, tělové.
Které ze základních druhů počitků nejsou ve výčtu uvedeny?

Odpověď: chuťové

Úloha 6
Správně
Bodů 1 / 1
Úloha s vlaječkou
Upravit úlohu

Nepřesné a zkreslené vjemy, které můžeme využít k navození různých efektů v kosmetice nebo při úpravě interiérů, nazýváme:

Odpověď: optické klamy

Úloha 7
Správně
Bodů 1 / 1
Úloha s vlaječkou
Upravit úlohu

Teplé barvy snižují činnost vegetativního nervstva.

Vyberte jednu z nabízených možností:

- ( ) Pravda
- (●) Nepravda ✓